

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 11.107.01 у Донецькому
державному університеті
управління (м. Маріуполь)
д.держ.упр., проф. Токаревій В.І.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора наук з державного управління, професора
Шевченка Сергія Олексійовича
на дисертацію Петрик Олени Леонідівни
«Державне регулювання гарантій науково-педагогічних працівників та
механізми їх реалізації»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління
за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми. Становлення, функціонування та розквіт демократичної, правової держави безпосередньо пов'язані з реальним забезпеченням прав людей, які живуть у ній. Успішний розвиток людства має місце у визнанні, законодавчому закріпленні й захисті прав та свобод людини і громадянина. Тому надзвичайно важливого значення набуває можливість забезпечення прав і свобод, а також створення умов для їх реалізації, без яких вони набувають виключно декларативного характеру.

За роки незалежності в Україні відбулися серйозні зміни в усіх сферах суспільного життя, і зокрема, у системі вищої освіти. Рівень розвитку системи освіти, у кінцевому підсумку, визначає і рівень розвитку суспільства в цілому. Саме тому успішний розвиток даної сфери є важливим для урядовців, фахівців у цій сфері, всіх учасників навчально-виховного й освітнього процесів.

Держава, розуміючи складність ситуації в системі вищої освіти, визначила пріоритетні напрямки державної освітньої політики, серед яких - вирішення проблеми кадрового забезпечення шляхом підвищення

соціального статусу всіх учасників освітнього процесу, а також прав і свобод науково-педагогічних працівників.

Саме тому науковці і практики мусять об'єднати зусилля для розробки й запровадження ефективних механізмів регулювання розвитку сфери вищої освіти, в т.ч. вироблення науково-методичних підходів щодо державного регулювання реалізації гарантій науково-педагогічних працівників.

Ураховуючи фактичну відсутність системних механізмів державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників, низьку ефективність і результативність чинних спроб щодо їх державного регулювання в Україні, неабиякої актуальності набуває дисертаційне дослідження Петрик О.Л.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій. Методологічною основою дисертаційного дослідження слугують фундаментальні положення теорії державного управління, теорії систем і системного аналізу, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань державного регулювання вищої освіти. У роботі застосовано системний підхід до дослідження державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників та механізмів їх реалізації.

Заслуговують на увагу належним чином обґрунтовані позиції наукової новизни:

- сформульовані дефініції категорій «науково-педагогічні працівники», «гарантії науково-педагогічних працівників» як учасників освітнього процесу у сфері вищої освіти, а також здійснена їх класифікація (с. 44-48; 63-65);

- теоретично обґрунтовані та визначені принципи державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників в Україні (с. 121-124);

- концепція механізму державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників (с.159)

- положення щодо удосконалення механізму державного регулювання реалізації гарантій зазначеної категорії працівників (с. 133-139; 144-146).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертація належним чином структурована, її структура визначається метою і завданнями, поставленими дисертантом. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

За структурою робота складається з трьох розділів.

У першому розділі – «Державний захист науково-педагогічних працівників як учасників освітнього процесу» - визначено й обґрунтовано особливість статусу науково-педагогічних працівників як учасників освітнього процесу в системі вищої освіти; досліджено категорію «гарантії науково-педагогічних працівників», досліджено її місце у правовому й соціальному становищі зазначеної категорії працівників; здійснена класифікація гарантій науково-педагогічних працівників.

У другому розділі – «Реалізація гарантій науково-педагогічних працівників» - охарактеризовано систему та зміст гарантій науково-педагогічних працівників на сучасному етапі; визначено принципи державного регулювання їх реалізації.

У третьому розділі – «Удосконалення механізму державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників» доводиться необхідність ефективного управління системою вищої освіти, її фінансово-економічним та інноваційним забезпеченням як передумови соціальної захищеності та підвищення статусу науково-педагогічних працівників, а також пропонується авторська концепція удосконалення механізму державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників

Оформлення дисертації та автореферату здійснено у відповідності до вимог МОН України. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації. Ознайомлення з текстом автореферату дозволяє констатувати, що наведені в ньому наукові положення, висновки й рекомендації розкриті й обґрунтовані у дисертації.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження достатньою мірою висвітлено у 12 наукових працях, із них 9 статей опубліковано у виданнях, визнаних Міністерством освіти і науки України фаховими з державного управління; 3 – у матеріалах науково-практичних конференцій різного рівня.

Практичне значення і впровадження результатів дослідження. Отримані в ході дисертаційного дослідження результати у сукупності вирішують важливе завдання щодо удосконалення механізму державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження використовуються у практичній діяльності органів державного управління, а також у навчальному процесі вищою школою, що підтверджено відповідними довідками.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи достатньою мірою розкриває досліджувану проблему. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Зауваження і побажання щодо дисертаційної роботи. Загалом, позитивно оцінюючи результати виконаного дослідження, доцільним убачається висловлення ряду зауважень і побажань, а саме:

1. У підрозділі 2.2. «Принципи реалізації гарантій науково-педагогічних працівників» (с.105) є дискусійною зазначена автором теза: «Принципи, володіючи певною галузеутворюючою властивістю, як предмет і метод правового регулювання, також відносяться до числа найважливіших елементів будь-якої галузі».

В ньому переважно з позицій юридичних наук викладені загальнотеоретичні аспекти поняття «принципи права», здійснена їх класифікація, схарактеризовані принципи міжгалузевого права тощо. У якості основних принципів реалізації гарантій науково-педагогічних працівників (слід розуміти, що маються на увазі принципи державного регулювання) автор називає 5 принципів, серед яких другий не

сформульований у якості принципа, третій – стосується соціального забезпечення залежно від умов праці (с.121 - 124 дисертації).

Наступні виокремлені автором 5 принципів соціально-економічного та правового захисту науково-педагогічних працівників варто було б дослідити з державно-управлінських позицій щодо можливого застосування у практиці регулювання реалізації їх гарантій.

2. Не можемо погодитись з некоректною думкою автора про те, що «... до складу механізму державного управління освітньої сфери можна віднести ще і такі механізми: контроль, регулювання, планування, організація, мотивація, координування, розпорядження, облік і аналіз» (с.129 дисертації).

3. Майже в кожному параграфі дисертації Петрик О.Л. зазначає про залежність якості вищої освіти від реалізації державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників, проте в роботі відсутні посилання на відомі в Україні наукові дослідження останніх років з державного управління. Обізнаність автора з ними значно б розширила спектр латентних причин досліджуваної проблеми та додала б потужності в науковій аргументації положень, які виносяться на захист.

4. Потребує пояснення дисертанткою твердження, викладене на с.146 підрозділу 3.2 на предмет його відношення до проблеми дослідження: «Під впливом розвитку ринкових механізмів, а також актуалізації сучасних освітніх технологій в Україні поступово починають формуватися економічні інновації у сфері освіти, серед яких: нові механізми державного фінансування освіти, серед чого є її фінансування підприємствами; диверсифікація джерел фінансування освіти; пільгове стимулювання інвестицій у дану сферу; оновлені механізми оплати праці працівників освіти; тощо. Усі ці механізми потребують розробки, реалізації й контролю з боку централізованого державного органу управління у сфері освіти, яким у нашій державі є Міністерство освіти і науки України. Тому його ефективна управлінська діяльність забезпечить ефективний розвиток усієї освітньо-

наукової ниви та престижність провідних вищих навчальних закладів України».

5. Робота значно виграла б, якби у підрозділі 3.3 схематично представлена концепція механізму державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників (с.159) була детально описана, містила необхідні науково аргументовані пояснення та коментарі по кожному з її структурних компонентів разом з передбачуваними функціями та необхідним інструментальним забезпеченням.

Натомість підрозділ «завантажений» структурою віртуально існуючого закону України «Про державні гарантії науково-педагогічних працівників», переліком проблем підвищення державної відповідальності, пропозиціями щодо створення органів управління, до компетенції яких було б включено функцію контролю за реалізацією гарантій науково-педагогічних працівників, реалізації стратегії зближення розбіжностей в доходах шляхом досягнення гідного рівня життя для всіх, в тому числі і науково-педагогічних працівників тощо.

6. Не додає роботі значна кількість загальних висновків переважно констатувальної природи, серед яких значно менше наукомістких, перспективних за сутністю і практичною цінністю, затребуваних учасниками сучасного освітнього процесу, суспільними запитами і часом.

7. В роботі чимала кількість стилістичних та орфографічних помилок і неточностей, що потребує усунення.

Висловлені зауваження і побажання носять подекуди суб'єктивний і дискусійний характер, суттєво не впливають на зміст, якість і позитивне враження та оцінку виконаного Петрик О. Л. дисертаційного дослідження.

Загалом дисертація Петрик О.Л. відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, затвердженого постановою президії ВАК України від 14 грудня 2006 року №46-06/11.

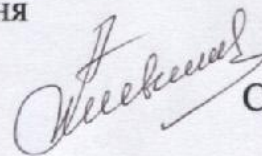
Загальний висновок. Дисертаційна робота Петрик О.Л. «Державне регулювання гарантій науково-педагогічних працівників та механізми їх

реалізації» є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням, що містить незахищені наукові положення та отримані автором наукові результати в галузі науки «Державне управління», у яких наведено науково обґрунтоване узагальнення й нове вирішення важливого наукового завдання щодо удосконалення механізму державного регулювання гарантій науково-педагогічних працівників як учасників освітнього процесу у вищій школі.

Дисертація на тему «Державне регулювання гарантій науково-педагогічних працівників та механізми їх реалізації», відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор, Петрик Олена Леонідівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

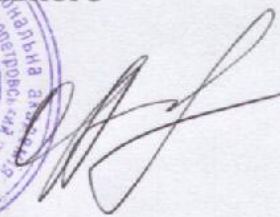
Офіційний опонент

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри філософії,
соціології державного управління
Дніпропетровського регіонального інституту
державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України,
Заслужений працівник освіти України

С.О. Шевченко

Вчений секретар Дніпропетровського
регіонального інституту державного
управління Національної академії державного
управління при Президентові України,
к.держ.упр., доцент

О.В. Антонова